



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 594/2024-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľa (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Lubošom Petrovským, advokátom, Štúrova 20, Košice, proti postupu Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 35Up/1582/2020 a postupu Mestského súdu Košice (predtým Okresného súdu Košice I) v konaní vedenom pod sp. zn. 23C/33/2020 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 35Up/1582/2020 a postupom Mestského súdu Košice (pôvodne Okresného súdu Košice I) v konaní vedenom pod sp. zn. 23C/33/2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľovi **priznáva** primerané finančné zadostučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré mu **je povinný** zaplatiť Mestský súd Košice, a v sume **1 000 eur**, ktoré **je mu povinný** zaplatiť Okresný súd Banská Bystrica do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Košice a Okresný súd Banská Bystrica **sú povinné** spoločne a nerozdielne nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **713,96 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa

- Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 31. októbra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom všeobecných súdov označených v záhlaví tohto uznesenia v predmetných konaniach. Sťažovateľ navrhuje prikázať obom súdom prvej inštancie, aby v napadnutých konaniach konali bez zbytočných prietáhov, a priznať mu primerané finančné zadost'učinenie vo výške 4 000 eur.

2. Ústavný súd uznesením sp. zn. IV. ÚS 594/2024 z 19. novembra 2024 ústavnú sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 35Up/1582/2020 a Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. 23C/33/2020 prijal na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol žalobcom v konaní o zaplatenie 30 000 eur s príslušenstvom vedenom pôvodne na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 35Up/1582/2020, následne na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 23C/33/2020 a napokon na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 9Co/117/2023.

4. Na základe žaloby doručenej Okresnému súdu Banská Bystrica 13. augusta 2020 bol týmto súdom 16. septembra 2020 vydaný platobný rozkaz, ktorý bol následne doručený právnomu zástupcovi sťažovateľa a podľa tvrdenia uvedeného v odpore aj žalovanej 7. októbra 2020.

5. Žalovaná podala proti platobnému rozkazu odpor 21. októbra 2020, ktorý bol sťažovateľovi doručený 23. októbra 2020. Podaním z 30. októbra 2020 sťažovateľ navrhol pokračovanie v konaní a vyjadril sa k odporu. Okresný súd Banská Bystrica 4. novembra 2020 vec postúpil Okresnému súdu Košice I, ktorý vo veci uskutočnil pojednávania 21. októbra 2021, 22. septembra 2022 a 27. februára 2023, na ktorom rozsudkom rozhodol.

6. Žalovaná podala proti rozsudku odvolanie. Spis bol 9. júna 2023 predložený odvolaciemu súdu.

7. Pri náhodnom nahliadnutí do elektronického súdneho spisu krajského súdu 14. októbra 2024 právny zástupca sťažovateľa zistil, že odvolací súd si žiadal od Okresného súdu Banská Bystrica potvrdenia o odoslaní, resp. prijatí správy s odporom žalovanej. Po následnom nahliadnutí do elektronického súdneho spisu Okresného súdu Banská Bystrica právny zástupca zistil, že platobný rozkaz bol žalovanej doručený 5. októbra 2020, a nie 7. októbra 2020, ako uvádzala v odpore, a preto odpor podaný 21. októbra 2020 bol oneskorený, pretože lehota na podanie odporu uplynula 20. októbra 2024. Odpor mal byť Okresným súdom Banská Bystrica odmietnutý v zmysle § 12 ods. 1 písm. b) zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Uvedené skutočnosti sťažovateľ uviedol odvolaciemu súdu v podaní zo 14. októbra 2024.

8. Podľa elektronického súdneho spisu krajského súdu bol rozsudok súdu prvej inštancie zrušený 17. októbra 2024.

9. Oneskorenosť podaného odporu ako skutočnosť, ktorú je povinný súd skúmať *ex officio*, si nevšimol Okresný súd Banská Bystrica v upomínacom konaní ani Okresný súd Košice I po postúpení veci, čím oba sudy spôsobili, že konanie sa vedie už 4 roky napriek tomu, že malo

byť právoplatne skončené už v roku 2020, keďže po odmietnutí odporu by platobný rozkaz nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť.

10. Okresný súd Banská Bystrica a Mestský súd Košice tak svojím konaním porušili právo sťažovateľa na spravodlivé konanie, právo na súdnu ochranu a právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, pretože dĺžka napadnutého konania (4 roky) vysoko presahuje akékoľvek ponímanie štandardnej dĺžky konania. Postup oboch namietaných súdov vyvoláva v sťažovateľovi stav neistoty, bezprávia, bezmocnosti a nespravodlivosti, frustráciu a nervozitu.

II.

Vyjadrenie mestského súdu a okresného súdu

II.1. Vyjadrenie mestského súdu:

11. Mestský súd k sťažnosti po opísaní chronológie vykonaných procesných úkonov uviedol, že s poukazom na záver krajského súdu uvedený v uznesení č. k. 9Co/117/2023-251 zo 17. októbra 2024 je zrejmé, že upomínací súd postúpil vec pôvodne Okresnému súdu Košice I napriek tomu, že vec bola právoplatne skončená, pričom žalovanou podaný odpor neodmietol ako oneskorene podaný a mestský súd nevrátil vec ako právoplatne skončenú, ale vo veci konal a rozhodol. Takýmto postupom došlo k zbytočným prieťahom v konaní spôsobeným obidvoma súdmi.

II.2. Vyjadrenie okresného súdu:

12. Okresný súd, poukazujúc na vyjadrenie zákonnej sudkyne k sťažnosti, uviedol, že ústavnú sťažnosť považuje za nedôvodnú vzhľadom na prehľad úkonov upomínacieho súdu vykonávaných v spise bez zbytočného odkladu a v zákonom stanovených lehotách. Včasnosť podaného odporu proti platobnému rozkazu bola upomínacím súdom síce posúdená nesprávne a odpor žalovanej v tejto veci mal byť bez ďalšieho odmietnutý ako oneskorene podaný, avšak zároveň uvedené pochybenie nemalo vplyv na sťažovateľom namietanú skutočnosť, že konanie sa v súčasnosti vedie viac ako štyri roky. Po postúpení veci mohol (a mal) mestský súd preskúmať procesné podmienky, za ktorých môže vo veci konať a rozhodnúť, a vec mohol upomínaciemu súdu vrátiť. Rovnako nič nebránilo sťažovateľovi nahliadnuť do spisu, resp. vyžiadať si potrebné informácie.

13. Po postúpení spisu z upomínacieho súdu inému súdu však nebolo už „v moci“ okresného súdu opätovne preskúmať splnenie podmienok postúpenia veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

14. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote spočívajúce v neefektívnom postupe okresného súdu v upomínacom konaní a postupe mestského súdu v sporovom konaní o zaplatenie sumy 30 000 eur, v ktorom vystupuje sťažovateľ ako žalobca.

15. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie označených práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej

sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu, pričom k stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

16. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou dnes už konštantnou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokovanej veci.

17. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' sporu, v ktorom je s'ťažovateľ žalobcom, ústavný súd konštatuje, že majetkový spor patrí k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od právnej alebo skutkovej náročnosti prerokovanej veci, čo napokon nevyplýva ani zo stanoviska mestského súdu, ani zo stanoviska okresného súdu.

18. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie s'ťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že nezistil také okolnosti, na základe ktorých by bolo možné konštatovať, že s'ťažovateľ akýmkoľvek spôsobom prispel k predĺženiu konania v predmetnej veci.

19. Napokon ústavný súd pristúpil k posúdeniu postupu oboch označených porušovateľov súčasne, keďže u s'ťažovateľa nastala v dôsledku ich procesných pochybení špecifická procesná situácia, keď v dôsledku nesprávneho posúdenia včasnosti odporu podaného žalovanou okresný súd na základe návrhu s'ťažovateľa ako žalobcu postúpil vec príslušnému mestskému súdu, ktorý si rovnako uvedenú zásadnú okolnosť nevyšimol, a preto neefektívne a zbytočne viedol sporové súdne konanie od 5. novembra 2020 do 9. júna 2023, keď spis predložil krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní žalovanej. Až odvolací súd preskúmaním predloženého súdneho spisu a vyžiadaním si potvrdenia o presnom dátume doručenia odporu žalovanej dospel k zisteniu, že tento bol podaný oneskorene, a preto rozsudok bývalého Okresného súdu Košice I sp. zn. 23C/33/2020 z 27. februára 2022 zrušil, v dôsledku čoho okresným súdom vydaný platobný rozkaz nadobudol účinky právoplatného rozsudku.

20. Ústavný súd konštatuje, že z hľadiska postupu oboch konajúcich súdov vo veci nebola identifikovaná ich nečinnosť, v uvedenej veci sú zistené zbytočné priet'ahy dôsledkom neefektívnej a nesústredenej činnosti oboch označených súdov, ktoré napriek oneskorenému odporu proti platobnému rozkazu viedli konanie v právnej veci s'ťažovateľa ďalej, čím predĺžili stav jeho právnej neistoty o takmer štyri roky.

21. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa s'ťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, IV. ÚS 182/08, I. ÚS 554/2015).

22. K vyjadreniu okresného súdu ústavný súd dodáva, že skúmanie splnenia procesných podmienok konania vrátane posúdenia včasnosti podaného opravného prostriedku (§ 161 ods. 1 Civilného sporového poriadku) patrí nepochybné k povinnostiam konajúceho súdu, nie strany sporu.

23. Na základe uvedeného ústavný súd posúdením celkovej dĺžky súdneho sporu (viac ako 4 roky), ktorý bol v skutočnosti právoplatne skončený už v októbri 2020, no napriek tomu prebehlo konanie na mestskom súde, ako aj odvolacie konanie na krajskom súde, dospel k záveru, že v napadnutom konaní postupom mestského súdu, ako aj okresného súdu došlo k zbytočným priet'ahom, čím bolo zasiahnuté do ústavne zaručeného základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

24. V súlade s čl. 127 ods. 2 druhou vetou ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody s'ťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Napadnuté konanie je vzhľadom na uznesenie krajského súdu v štádiu právoplatného platobného rozkazu, a preto ústavný súd neprikázal žiadnemu z označených porušovateľov, aby vo veci konali bez zbytočných priet'ahov, teda návrhu s'ťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie

25. Priet'ahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu proti základným ústavne zaručeným právam a slobodám. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším priet'ahom (ústavným príkazom konať), ale už raz vzniknutý priet'ah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde.

26. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

27. Ústavný súd pri rozhodovaní o návrhu s'ťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 4 000 eur vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. Berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu s'ťažovateľa (predovšetkým dĺžku napadnutého konania, ako aj skutočnosť, že s'ťažovateľ po zásahu odvolacieho súdu disponuje právoplatným rozhodnutím, čím bol stav jeho právnej neistoty odstránený) a predovšetkým majúc na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocit'ovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný považoval za primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku tohto nálezu) v celkovej výške 2 000 eur (po 1 000 eur

od každého porušovateľa), keďže miera ich zavinenia na vzniknutých zbytočných priet'ahoch v konaní, a teda na porušení označených práv s'ťažovateľa, je rovnaká. Vo zvyšnej časti návrhu s'ťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

28. Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 713,96 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

29. Pri výpočte trov právneho zastúpenia s'ťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. S'ťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie s'ťažnosti ústavnému súde), čo predstavuje sumu 713,96 eur. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia sú okresný súd a mestský súd povinné spoločne a nerozdielne uhradiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. decembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu